

Zülfıye Zeynep Bakır

Modern Kölelik

ULUSLARARASI HUKUK

ARAŞTIRMA 19

AĞUSTOS 2016

İNSAMER

İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Araştırma 19

Uluslararası Hukuk
Ağustos 2016

Modern Kölelik

©İNSAMER 2016

Bu yayının bütün hakları
İNSAMER İnsani ve Sosyal
Araştırmalar Merkezi'ne aittir.
İNSAMER'in izni olmaksızın
yayının metni herhangi
bir formda yayımlanamaz,
kopyalanamaz, çoğaltılamaz
ve dağıtımı yapılamaz. Kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir.

Hazırlayan:

Zülfiye Zeynep Bakır

Genel Yayın Yönetmeni:

Dr. Ahmet Emin Dağ

Editör:

Ümmühan Özkan

Web Editörü:

Mervenur Lüleci Karadere

İÇİNDEKİLER

Giriş	01
Tarihte Kölelik	02
Modern Kölelik	04
Modern Köleliğin Teorisi	06
Modern Dünyanın Utanç Tablosu: Köle İnsanlar	07
Modern Köleliğe İlişkin Temel Göstergeler	08
Modern Kölelikle Mücadele	16
Sonuç	19
Sonnotlar	20

Giriş

Kölelik, kavramsal olarak bir insanın sahip olması gereken hürriyet hakkından yoksun bırakılarak bir başkasının malı sayılması durumu olarak ifade edilmektedir. Eski Yunanlıların *doulos* Romalıların ise *servus* olarak adlandırdıkları köleler, tüm antik devir boyunca özgür insan gücünün yanında vazgeçilmez bir unsur olarak yer almışlardır.¹

Kimi farklı tanımlarda ise kölelik; toprak, hayvan gibi iktisadi kaynakları elinde tutan insanın, kendi olanaklarını aşan işleri gördürmek üzere ihtiyaç duyduğu fiziksel iş gücünü tedarik etme biçimi olarak da adlandırılmaktadır. Söz konusu bu iş gücünü sağlayabilmek amacıyla kullanılan köleler tarih boyunca alınıp satılabilen, üzerlerinde tasarruf

hakkının kurulabilmesi için gerektiğinde doğrudan şiddete maruz kalabilen, değeri artan veya azalan varlıklar olarak görülmüşlerdir. Kısacası kölelik, binlerce yıllık mazisi ile insanın kendi ırkını en acımasız bir şekilde sömürdüğü çok eski bir gelenek yahut kökleşmiş bir kurumdur.

21. yüzyılın modern dünyasına gelindiğinde tarihin derinliklerinde kalması gerektiği düşünülen kölelik ve köleci anlayışın varlığını farklı kimliklere ve şekillere bürünerek hâlâ sürdürdüğü görülmektedir. Çoğunlukla ekonomik çaresizliğe dayalı olarak beliren modern kölelik,

klasik kölelikten farklı olarak devlet kontrolünde, sistematik bir kurum olarak değil ama yeraltı örgütleri,

gayriinsani toplumsal alışkanlıklar ve acımasız ekonomik uygulamalar eliyle devam etmektedir.

Tarihte Kölelik

Tüm eski kavimlerin neredeyse müsterek birer kurumu olan kölelik, toplumun ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Bunun nedeni, kölelerin ekonomik hayatın bir parçası olmalarında aranmalıdır. İnsanlar doğar ve ölür, medeniyetler yükselir ve çöker, fakat ekonomik temel, toprakta özel mülkiyet, kesif tarım, küçük

kapalı ekonomi hiç değişiklik göstermeden kalır.² Bu nedenledir ki, eski çağ medeniyetlerinin köleliğe bakışı pek çok yönden müşabihdir.

Örneğin eski Mezopotamya'da üç çeşit kölelik şekli görülür. Bunlardan birincisi, insanın borç yüzünden köleleştirilmesidir. İkincisi, savaşlarda esir düşen, satın alınabilen yahut

ine doğduğu aile dolayısıyla dünyaya gelişinden itibaren köle olarak kabul edilen mal niteliğindeki kişilerdir. Üçüncüsü ise, açlık, yoksulluk veya kıtlık zamanlarında aç kalmak istemeyen, barınmaya ve korunmaya ihtiyaç duyan insanın toprak sahiplerine gönüllü olarak kölelik etmesi durumudur.

İnsanın değişen iktisadi ve içtimai hayatının istenmeyen bir sonucu olan kölelik, tarihte demokrasisi ve düşünsel zenginliğiyle ön plana çıkarılan Antik Yunan'da ve Roma'da en acımasız şekilleriyle görülmüştür. Yunan ve Roma medeniyetleri için kölelik, kaynağını Tanrı'dan alan doğal düzenin herhangi bir parçasını meydana getirmekteydi. Köleler ve hürler olarak iki farklı kategoride yaratıldıklarına inanan eski Yunanlılar ve

Romalılar için köleler, hürlerin mutlak otoriteleri altında yaşamak zorunda olan birer fiziksel iş gücüydüler. Söz konusu dönemde yaşayan nüfusun yaklaşık %30'unu oluşturduğu düşünülen köleler genel olarak ev hizmetlerinde çalıştırılmaktaydı.³ Yunan medeniyetinin refahı ve demokrasisi, statüsü insan ile hayvan arasında bir yerde olan bu köleler üzerinden yükselmekteydi.

Bu durum Türk tarihi açısından incelendiğinde, bilinen ilk anayurtları Orta Asya olan Türk toplumlarında köleliğin eski çağ toplumlarında

olduğu gibi sistematik bir müessese halinde olmadığı görülmektedir. Yapısı gereği konar-göçer bir topluluk olan Türklerde bu durum daha çok savaş sonrası kişinin tutsak edilmesiyle ortaya çıkmaktaydı. Burada savaş sonrası esir düşen kişinin bazı siyasi ve medeni haklardan men edilmesi söz konusudur. Bu toplumlarda belirli haklardan mahrum edilen, toplumlar arası çıkan çatışmalar sonrası ele geçirilen ve köle olarak adlandırılan bu kişilere yalnızca çobanlık yaptırılır yahut bu kişiler bir bedel karşılığında serbest bırakılırlardı.

Bütünüyle insanın malı olan, bir eşyaymış gibi kolaylıkla alınıp satılabilen bir mal hükmündeki köleler ve kölelikle ilgili düzenlemeler ilahi metinlerin de konuları arasında yer almıştır. Örneğin, Yahudilik dinine göre köleler, yedi gruba ayrılmaktadır. Bunlar; İbrani köleler, yabancı köleler, fakirler, borçlular, suçlular, savaş esirleri, kadın köleler ile kölelerin çocuklarıdır.⁴ Bu dinin kutsal kitabı olan Tevrat'ta kölelerin azat edilmesiyle ilgili hiçbir teşvik edici hüküm bulunmamaktadır. Yalnızca borçları yüzünden köleleştirilen İbrani asıllı kölelerin altı sene sonunda borcunu tamamlayamasa dahi kölelikten azat edilmesi gerektiği belirtilir.⁵ Buradan, yabancı olan kölelerin hiçbir hayat hakkına sahip olmadıkları kanaatine varmak mümkündür. Mevzubahis bu köleler yalnızca kendi bedellerini ödeyebildikleri takdirde serbest kalma hakkına sahiptirler. Efendilerinin malı sayılan kölelerin gördükleri işkenceler neticesinde ölmeleri halinde ölüme

sebebiyet veren kişinin hür dahi olsa, cezalandırılmasıyla ilgili kurallar da Tevrat'ta mevcuttur.⁶ Ancak bu durum kölenin yediği dayak veya gördüğü işkencenin ardından ölmesiyle gerçekleşir; yani köle, maruz kaldığı kötü muameleden birkaç gün sonra hayatını kaybederse, hür kişi cezai sorumluluktan muaf tutulmaktadır.

Hristiyanlık öğretilerinde olmasa da sonradan Kilise'nin nazarında mülkiyet ve kölelik bir bütün olarak düşünülmüş, insanın köle olarak özel mülkün bir parçası haline getirilmesine hiç itiraz edilmemiştir. Kilise, kölelik kurumunu doğrudan doğruya yadsıyarak ve ona karşı çıkmak yerine, kölelere sabır ve tahammülü nasihat etmiş, sahibine de merhamet ve hayırseverliği salık vermiştir.⁷ Bu inanç biçimi, köleliğin doğal bir zorunluluk olduğunun düşünüldüğü eski çağ toplumlarıyla tam bir uzlaşma içerisinde olmuştur. Hristiyan inancı köleliği, kölelerin günahkâr olmalarıyla da ilişkilendirmiştir. Bu inanca göre kişi Tanrı'nın gazabını üzerine çektiği için köle olarak yaratılmıştır; günahlarının bedelini de yalnızca ait olduğu efendisinin türlü zulümlerine ve işkencelerine katlanarak ödeyebilecektir.

İslamiyet ise, geldiği ilk günlerden itibaren köleliğe sebebiyet veren

durumları ve ikinci aşamada köleliğin bizzat kendisini kademeli biçimde ortadan kaldırmıştır. Öyle ki buna, savaşlarda esir düşenlerin köleleştirilmesi de dâhildir.⁸ İslam, kendinden önce gelen dinlerden farklı olarak köleliğin olmadığı bir toplum vücuda getirmeyi hedeflemiştir. İslam bunu yaparken, teşvik edici kuralar getirmekle birlikte, daha da ileri giderek hataen adam öldürme, yemin bozma, zihar yapma, bilerek oruç bozma gibi günahlardan arınmayı köle azat etme koşuluna bağlayarak kölelikle mücadele etmiştir. Bununla toplumda bulunan mevcut köle sayısının azaltılması ve zamanla tamamen yok edilmesi hedeflenmiştir. Bütün insanların Allah'ın huzurunda eşit olduğu görüşü de İslam dini tarafından yaygınlaştırılmıştır.⁹

Bu nedenle kölelik İslam'ın gelişinden sonra Ortadoğu'daki etkisini yavaş biçimde kaybederken, Batı merkezli yürütülen bir uygulama olarak varlığını sürdürmüştür. Özellikle en acımasız köleleştirme uygulamaları XV. yüzyıldan itibaren Avrupa'nın Afrika'yı keşfi ile birlikte görülmüştür. Bu tarihten itibaren milyonlarca Afrikalı yaşadıkları topraklardan zorla koparılıp Batı'ya götürülüp zorla çalıştırılmış ve pazarlarda satılmıştır.

Modern Kölelik

Çağlar boyunca birçok inanca ve eski hukuk sistemlerine benzer biçimlerde konu olan kölelik sistemi, o günlerden bugünlere çeşitli yasal, yönetsel ve dinsel düzenlemelerle

ortadan kaldırılmaya çalışılsa da günümüzde farklı biçimlerde halen devam etmektedir. Bugün kimi zaman Batı'nın ucuz iş gücü ihtiyacına dayalı olarak kimi zaman belirli ırkın

aşağı katmanda görülmesiyle kimi zaman da mafya ve kayıt dışı ekonomik uygulamalarda kendini gösteren yeni bir kölelik sistemi ortaya çıkmıştır.¹⁰

Klasik kölelik biçiminden daha çok uygulanış tarzlarıyla farklılık arz eden modern köleliğin uluslararası terminolojide genel kabul görmüş tek bir tanımı yoktur. Modern köleliğin tanımı borç nedeniyle kölelik, zorla çalıştırılma, zorla evlendirilme, bir kadının eşi yahut eşinin ailesi ya da kendi ailesi tarafından para karşılığı veya farklı geleneksel ritüeller ekseninde bir başkasına devredilmesi, bir çocuğun ya bir bedel karşılığında ya da istismarına sebebiyet verecek herhangi bir alışverişe konu edilmesi gibi çeşitli şekillerle yapılmaya çalışılmıştır.

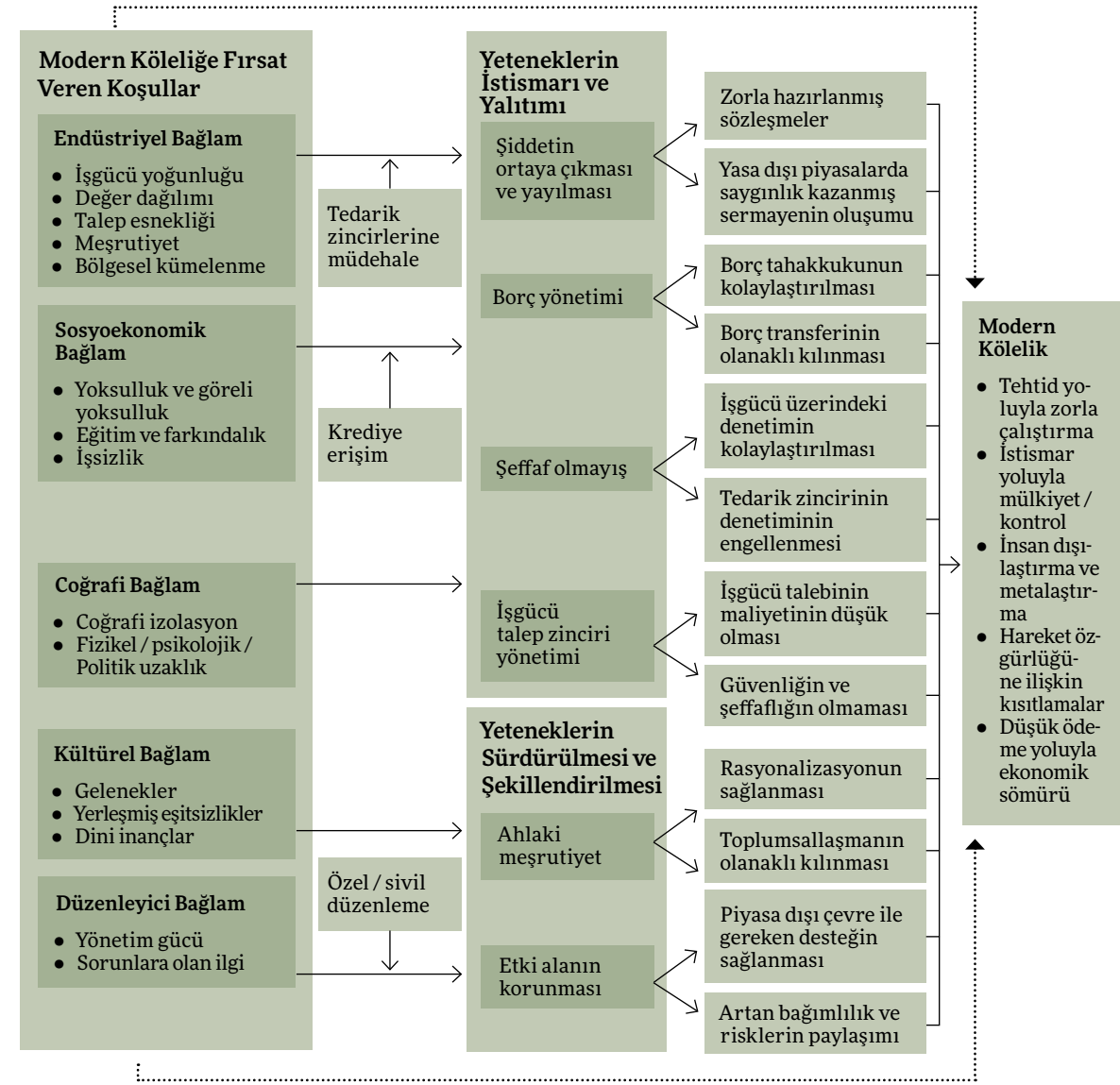
Modern kölelik bir nevi, "köleliğin güncel, çağdaş veya yeni algılanış ve uygulanış biçimlerine işaret etmektedir."¹¹ İnsan ticareti, cinsel istismara konu olacak şekilde kadın ticareti, çocukların işçiliği ile savaşlarda asker olarak kullanılmalarına bağlı olarak ortaya çıkan sömürü, ev köleliği, zorla çalıştırma, ırkçılığa bağlı olarak sömürgecilik faaliyetleri gibi hususlar günümüz kölelik anlayışının konularını oluşturmaktadır.

Modern kölelikle klasik köleliği birbirinden ayıran en önemli faktör kişinin hukuki statüsüyle ilgilidir. Buna göre modern kölelikte hukukta var olan statüsünü korumaktadır; yani köleleştirildiği halde, özgür birey olarak

görülmemektedir. Ayrıca modern kölelik, sömüren ve sömürülen arasındaki ilişki ile söz konusu sömürü durumunun devam etmesi için uygulanan yöntem ve zorlayıcı araçların farklılaşmasıyla da klasik kölelikten ayrılmaktadır. Burada kişinin karşı karşıya olduğu şey, özellikle Roma uygarlıklarıyla özdeşleşmiş bir uygulama biçimi olan, kişinin zincire vurulması durumu değil, belgelerine ve pasaportuna el konulması yoluyla üzerinde mutlak hâkimiyet kurulmasıdır. Söz konusu şahıs, kaçak durumunda ise, sınır dışı edilme tehdidiyle sömürülmektedir.

Antik çağlardan itibaren ortaya çıkan, küreselleşen modern dünyada dahi varlığını devam ettiren ve insanlığın en büyük problemlerinden birini teşkil eden, geçirdiği dönüşümlerle modern kölelik adını alan bu yeni kölelik biçiminin geleneksel kölelikten bir diğer farkı da aleni olmamasıdır. Modern köleliğin ana kaynağını kişinin özgürlüğünden ve karşı koyma gücünden fiilen mahrum kaldığı durumlarda aramak gerekmektedir. Söz konusu bu güçsüzlük fiziki veya entelektüel olabileceği gibi ekonomik, sosyal veya hukuki de olabilir. Bu bağlamda akla ilk gelen sebepler yoksulluk, işsizlik, doğal afetler, savaş, etnik çatışmalar, etnik ayrımcılığa dayalı uygulamalarla katliam ve soykırım gibi ağır insan hakları ihlalleridir.¹² Yani modern kölelik geleneksel köleliğin aksine toplumların türlü anlaşmalarla yasakladıkları gizli bir suç hükmündedir.

Modern Köleliğin Teorisi¹³

Özet olarak eski ve yeni kölelik arasındaki farklar şu şekilde sıralanabilir:

➤ Eski kölelikte yasal mülkiyet esas iken modern kölelikte bundan kaçınılmaktadır.

➤ Eski kölelik, modern köleliğe göre çok daha yüksek maddi bedellere dayanmaktadır.

➤ Modern kölelikte kâr, geleneksel köleliğe göre hayli yüksektir.

- Eski köleliğin hâkim olduğu dönemde potansiyel köle kıtlığı mevcut iken modern köleliğin geçerli olduğu günümüzde potansiyel köle fazlası söz konusudur.
- Modern kölelikte kurulan ilişki, eski köleliğe göre görece daha kısa sürelidir.
- Eski kölelikte etnik farklılıklar önem taşıırken modern kölelikte etnik farklılıklar önemsizdir.
- Geleneksel köleliğin yerini

modern köleliğin alması konusunda yapılan değerlendirmelerde ekonomik eksenli iki husus öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki dünya iş gücü piyasalarının milyonlarca yoksul ve güvencesiz insanla dolmasına neden olan nüfus patlamasıdır. İkincisiyse yoksul çiftçileri mülksüzleştiren ve köleliğe karşı savunmasız hale getiren sermaye piyasasının küresel düzeyde ucuz iş gücü tercihidir.¹⁴

Modern Dünyanın Utanç Tablosu: Köle İnsanlar

2016 yılı Küresel Kölelik Endeksi'ne göre bugün dünya üzerinde 45,8 milyon köle bulunmaktadır. Bu kölelerin %58'i Hindistan, Çin, Pakistan, Bangladeş, Özbekistan gibi ülkelerde yaşamaktadır.¹⁵ 2013 yılında 29,8 milyon olan bu rakam¹⁶ günümüz itibarıyla %28 oranında bir artış göstermiştir. Nüfusuna göre modern kölelik oranı en yüksek olan ülke Kuzey Kore'dir.

Özbekistan, köleliğe zorlanan 1,2 milyon insanıyla bu anlamda ikinci sırada yer almaktadır. "Hükümet destekli" kölelik biçimi olarak da tanımlayabileceğimiz bu durumda, insanlar, çoğunlukla pamuk endüstrisinde çalışmaya zorlanmaktadır. Bu endüstride zorla çalıştırılan işçiler için Özbek Hükümeti tarafından belli başlı adımlar atılmış olsa da söz konusu zorlama

halen devam etmektedir. Yine nüfus yoğunluğuna göre modern köleliğin en yaygın olduğu ülkelerden bir tanesi de Kamboçya'dır. Modern köleliğin yaygın olarak görüldüğü ülkelere Hindistan'da ise 18,3 milyon kişinin köleliğe zorlandığı belirtilmektedir.

Bunu 3,9 milyon köleyle Çin, 2,1 milyon köleyle Pakistan, 1,5 milyon köle ile Bangladeş takip etmektedir; Endonezya'da 736.000, Myanmar'da 515.000, Malezya'da ise 129.000 kişinin köle olarak hayatını sürdürdüğü kaydedilmektedir.¹⁷

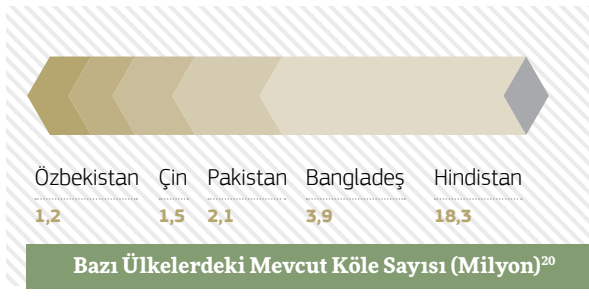
Modern Köleliğe İlişkin Temel Göstergeler¹⁸

Mutlak Anlamda Modern Kölelerin Sayısının En Fazla Olduğu Ülkeler		
Ülke	Toplam Nüfus İçerisinde Modern Kölelerin Oranı (%)	Modern Köle Olduğu Tahmin Edilen Nüfus
Hindistan	1,141	14.285.700
Çin	0,239	3.241.400
Pakistan	1,130	2.058.200
Özbekistan	3,973	1.201.400
Rusya	0,732	1.049.700
Nijerya	0,481	834.200
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	1,130	762.900
Endonezya	0,286	714.100
Bangladeş	0,435	680.900
Tayland	0,709	475.300
Sudan	1,130	429.000
Suriye	1,130	258.200
Kamboçya	1,648	256.800
Haiti	2,304	237.700
ABD	0,019	60.100

Modern çağda mevcut kölelik mevzuunun ortaya çıkmasındaki en büyük

faktörlerden biri insan ticaretidir. Kökeni çok eskiye dayanan bu ticaret

türünün geçmişteki en önemli örneği ise, 1444 yılında başlayan ve yaklaşık 350 yıl devam eden Afrikalıların köle olarak alınıp satıldığı *Trans-Atlantik Köle Ticareti*'dir. Yaklaşık 18 milyon Afrikalının gemilere yüklenerek Avrupa ve Amerika'ya taşındığı bu ticarete, taşınma sırasında milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir. Daha çok Portekiz ve Amerikalıların yürüttüğü bu faaliyette, Amerikalılar ayrıca Brezilya, Karayipler ve Güney Amerika gibi bölgelerde şeker, kahve, tütün gibi plantasyon mallar karşılığında gemilere zorla yükledikleri insanları takas etmişler veya onları hamal, asker, saray koruması, hizmetçi, cariyeye, fakat çoğunlukla da tarım işçisi olarak kullanmışlardır.¹⁹

“İnsan ticareti”, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile ya da zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye ya da başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi,

barındırılması veya teslim alınması anlamına gelmektedir.²¹

İnsanlığa karşı işlenebilecek en büyük ve ağır suçlardan birisi olan, insanın rızası dışında alım-satımına konu insan ticareti mevzusu, günümüz dünyasının da en büyük sorunlarından birini teşkil etmektedir. İnsan ticaretinin sınırları ve hukuka saygısı yoktur. Bu ticaret biçimi resmî ya da gayriresmî iş gücü piyasalarının yasal veya yasa dışı endüstrilerinde ortaya çıkmaktadır. Söz konusu ticaretin kurbanları; yetişkinler, çocuklar, yabancı uyrukular ve ülkenin kendi vatandaşlarıdır.²² Birçok koruyucu tedbir ve uluslararası hukuk düzenlemesine rağmen insan ticaretinin önüne geçilememektedir. Yurt içi ve yurt dışı boyutu bulunan bu ticaret, emeğin sömürüsünü kapsadığı gibi, kadının ve çocuğun cinsel sömürüsünü, ayrıca organ ticaretini de kapsamaktadır.

Bugün dünya üzerinde kuvvet kullanımı veya kuvvet kullanma tehdidi ile yerlerinden ve yurtlarından kopararak zorla çeşitli meslek dallarında çalıştırılan milyonlarca insan bulunmaktadır. ILO'nun 2012 yılında yayımladığı *Küresel Zorla Çalıştırma Tahminleri Raporu*'na göre, tüm dünyada 20,9 milyon zorla çalıştırma mağduru bulunmaktadır. Zorla çalıştırma mağdurlarının 11,4 milyonunu (%55) kadınlar ve kız çocukları oluşturmaktadır.

Söz konusu mağdurların 5,5 milyonu (%26) ise çocuklardan oluşmaktadır. Öte yandan İngiltere'de yapılan bir araştırma, bir ucu çok uluslu şirketlere dayanan küresel değer zincirlerinin ilk halkalarında zorla çalıştırılan göçmen işçilerin mevcut olduğunu göstermektedir.²⁴ Savaşlar, yoksulluk, açlık gibi sebeplerle ülkelerinden kendi rızalarıyla veya kaçırılmak suretiyle ayrılmak zorunda kalan bu işçiler (göçmenler) modern köleliğin en ağır koşullarıyla yüzleşen grubunu oluşturmaktadır. Çalıştıkları ülkelerde emeklerinin karşılığını alamayan bu kişiler işverenleri tarafından borçlandırılmaktadır. Günümüzde ödeme güçleri bulunmayan, türlü sebeplerle de işverenlerine borçlanarak borç yükünün altında ezilen göçmen işçi sayısının 232 milyonu bulunduğu bilinmektedir. Söz konusu bu devasa rakamın giderek artacağı tahmin edilmektedir. Küresel ölçekte oldukça ciddi bir sorun teşkil eden göçmen işçilerin temin edildiği kaynak ülkelerle göçmen işçilerin kaçırıldığı hedef ülkeler arasındaki iş birliği eksikliğinin emek simsarlarına ve göçmen

işçileri en uygunsuz koşullarda çalıştıran işverenlere alan açtığı düşünülmektedir. Ucuz iş gücü isteği ve hukuk kurallarının yetersiz olması yanı sıra gelişmekte olan ülkelerdeki işsizlik sorunlarının da söz konusu problemi büyüttüğü belirtilmektedir. Örneğin Birleşik Krallık'a kendi ülkelerinde iş bulamayan birçok Asyalı, Afrikalı ve Ortadoğulu insan daha iyi koşullarda yaşam fırsatları yakalayabilmek için göç etmektedir. Daha iyi para kazanmak, geçimlerini sağlayabilmek gibi amaçlarla yurtlarından ayrılarak İngiltere'ye göç eden bu kişiler, sıklıkla insanlık dışı koşullarda çalıştırılmaktadır. Konuyla ilgili olarak 2011 yılında

İngiltere’de yaşanan ve bir polis baskınıyla gün yüzüne çıkan bir olayla, yurt dışından zorla veya kendi isteğiyle getirilen 30’a yakın insanın köpek kulübelinde ve ahırlarda yatırıldığı tespit edilmiştir. Kalacak yer ve iyi maaş vaadiyle kandırılan bu insanlar cebren birçok işte çalıştırılmıştır. Kandırılarak getirildikleri ve zorla tutuldukları bu yerden kaçmamaları içinse pasaportlarına el konulmuştur.²⁵ 204 yıl önce kölelik sisteminin yasalarla tamamen yasaklandığı İngiltere’de, bir polis baskını

ticaretidir.²⁷ Tarihte, kadın bedeninin cinsel sömürü aracı olarak kullanımıyla alakalı olan bu durum çok eskiye dayanmaktadır. Örneğin Eski Yunan’da kadın, erkekten daha az değerli olan bir varlık hükmündedir ve o dönemde fuhuş mesleğini icra eden kadınlar Aristoteles’in kölelerin efendileri için yararlı bir araç olduğu değerlendirilmesinde olduğu gibi, erkeklerin cinsel gereksinimlerini karşılayan araçlar olarak görülmüşlerdir. Kadının ve çocukların cinsel sömürü aracı olarak kullanıldıkları bu rol, zamanla bir takım değişiklikler göstermiştir. Günümüzde her yaşta ve milletten kadın ve çocuk, ne yazık ki cinsel sömürü tehdidi ile karşı karşıya kalabilmektedir.

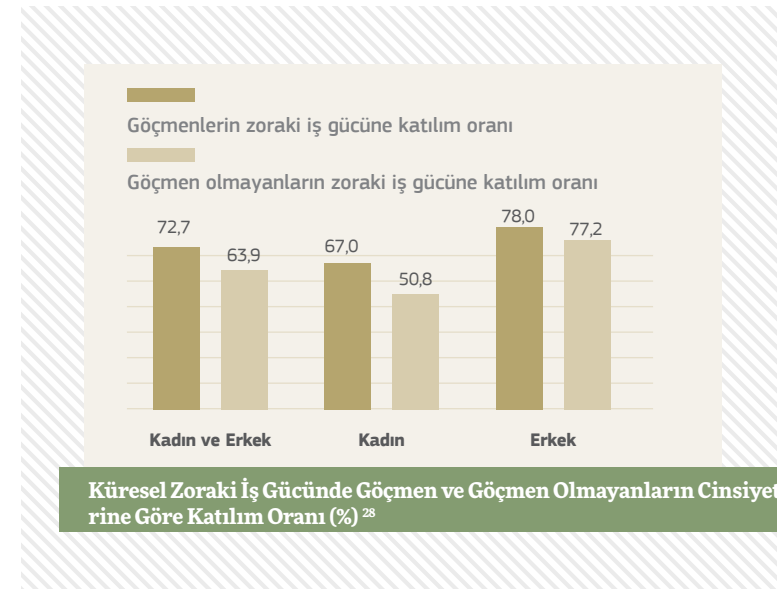
Bireyin cinselliğinin ekonomik değişim değerine dönüşürülmesi süreci olan bu durumun en temel sebebi küreselleşme dalgası ile mekanizmaları sarsılan dünya toplumlarının içerisinde buldukları yoksulluk veya savaş koşullarıdır. Nesneleştirilen ve bir pazar olgusu haline getirilen kadın ve çocuklar ile bunu satın alan kişiler arasında bir patron-işçi yahut köle-efendi ilişkisi oluşmaktadır. Mevzubahis uygulamaya maruz kalan kadın ve çocuklar kendi bedenleri üzerinde hiçbir hakka sahip olmadıkları gibi kendi yaşam standartlarını seçme ve denetleme gücüne de sahip değildir. Bedeni metalaştırılan bu kimse-lerin konu oldukları cinsel alış-veriş, toplumun dinamiklerini örseleyen

2013 Yılı Verilerine Göre Dünya Üzerindeki Göçmen İşçi Sayılarının Cinsiyete Göre Dağılımı (%)²⁶

sonrası ortaya çıkan bu korkunç olaya benzer başka binlerce vakanın yaşandığı tahmin edilmektedir.

Daha önce de ifade edildiği gibi insan ticareti yalnızca emeğin sömürüsü anlamına gelmemekte, kadınların ve çocukların cinsel sömürülerini de içermektedir. Birleşmiş Milletler’in (BM) Uyuşturucu ve Suçla Mücadele Organı (UNODC), 2008’deki insan ticaretiyle ilgili küresel raporunda, dünyada her yıl milyonlarca kişinin insan ticareti kurbanı olduğunu belirtmektedir. Bu ticaretin yaklaşık %79’u cinsel amaçlı insan

Küresel Zoraki İş Gücünde Göçmen ve Göçmen Olmayanların Cinsiyetlerine Göre Katılım Oranı (%)²⁸

birçok istenmeyen sonucu da beraberinde getirmektedir. Psikolojik ve sosyal çöküşün yanı sıra halk sağlığı sorunu bu konuda yaşanan en önemli sorunlardandır. On yıl öncesinde Doğu Avrupa ve Orta Asya’daki ülkelerde HIV virüsüne neredeyse hiç rastlanmazken, 2005 yılında 1,4 milyon kişinin HIV ile yaşamakta olduğunu bildirilmiştir. Son yıllarda yapılan araştırmalar cinsel sömürü aracı olarak kullanılanlar arasındaki enfeksiyon hızlarının Ukrayna’da %40, Rusya’da %48, Kazakistan’da %12, Tacikistan’da %14’lere kadar yükseldiğini göstermektedir. Bu ülkelerde yaşayan fuhuş işçileri arasında Türkiye’ye gelen²⁹ ve fuhuş işçiliği yapan/yapmış olanlar da bulunmaktadır.³⁰

Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 2008 yılında hazırlanan “İnsan Ticaretine Karşı Hareketler” adlı

raporuna göre, dünya üzerinde yaklaşık 2,4 milyon insan ticari amaçlı sömürüye maruz kalmaktadır. Bunlardan 1,4 milyonu Asya-Pasifik ülkelerindedir; 270.000’i endüstriyel ülkeler, 250.000’i Latin Amerika ülkeleri ve Karayip, 230.000’i Ortadoğu ve Kuzey Afrika, 130.000’i ise Güney Afrika’dadır.³¹ 2008-2012 yılları arasında belirlenen kurban sayısındaki hızlı artış dikkat çekicidir. Kurbanların çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Çocuk kurbanların oranı %68 ile Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde, %39 ile Güneydoğu Asya ve Pasifik ülkelerinde, %27 ile Amerika ülkelerinde ve %16 ile Avrupa ve Merkez Asya ülkelerindedir.³² BM Çocuklara Yardım Fonu’nun (UNICEF) raporları incelendiğinde ise Hindistan’da 300.000 çocuğun fahişelik yapmaya zorlandığı görülmektedir. Filipinlerde ise

bu rakam 600.000'lerin üzerindedir. Güney Afrika'da da 38.000 ticari cinsel sömürü mağduru çocuğun bulunduğu tahmin edilmektedir.³³ UNODC'un raporu, cinsel amaçlı insan ticaretinin, organize suçlar içinde en hızlı büyüyen gelir kaynağı olduğuna işaret etmektedir. İnsan ticaretinin yıllık cirosunun 7 milyar ABD doları olduğu tahmin edilmektedir. UNODC ve *EuroPol*'a (Avrupa Polis Ofisi) göre silah ve uyuşturucudan sonra dünyadaki üçüncü büyük kârlılık sağlayan yasa dışı faaliyet insan ticaretidir. Yalnızca Avrupa'da her yıl yaklaşık 500.000 kadın insan ticaretinde kullanılmaktadır. Kadınlar ve kız çocuklarının yanı sıra erkekler ve erkek çocuklar da bu ticaretin bir parçasıdır.³⁴ Yine Irak'ta DAESH tarafından rehin tutulan binlerce Yezidi kadın ve çocuğun pazarlarda satılmakta, evliliğe zorlanmakta veya cinsel köle olarak kullanılmakta olduğuna dair haberler bulunmaktadır.

Köleliğin bir diğer çeşidi de çocuk işçiliğidir. Çocukların zihinsel, fiziksel, toplumsal ve ahlaki açılarından

gelişimlerini olumsuz etkileyen işlerde çalıştırılması anlamına gelen çocuk işçiliği, çocukları köleleştirir ve onları eğitim öğretim gibi birçok temel haktan mahrum bırakır. Terminolojide çocuk işçiliği birçok farklı isimle ele alınır. Bunlar, "çocukların alım-satımı ve ticareti, borç karşılığı veya bağımlı olarak çalıştırılması ve askeri çatışmalarda zorla veya zorunlu tutularak kullanılmasını da içerecek şekilde zorla ya da mecburi çalıştırılmaları ile çocuğun fahişelikte, pornografik yayınların üretiminde veya pornografik gösterilerde kullanılmasını kapsar. Ayrıca, çocuğun özellikle ilgili uluslararası anlaşmalarda belirtilen uyuşturucu maddelerin üretimi ve ticareti gibi yasal olmayan faaliyetlerde kullanılması da çocuk işçiliğinin kapsamına girmektedir."³⁵ Kısaca, doğası gereği kırılabilir ve korunmaya muhtaç olan çocuğun zihinsel, ahlaki ve bedeni gelişimini olumsuz yönde etkileyecek her türlü işte kullanılması ve çalıştırılması çocuk işçiliği kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Çocuk iş gücünün kullanımı Latin Amerika, Ortadoğu, Asya ve Afrika'daki ekonomisi gelişmekte olan pek çok ülkenin yanı sıra ekonomisi gelişmiş ülkelerin bütün üretim sektörlerinde de kendini gösterebilmektedir. Çocukların emeklerinin acımasızca sömürüldüğü bu durumun az gelişmiş ülkelerde daha yoğun yaşandığı bilinmektedir. Söz konusu ülkelerin kentsel bölgelerinde yaşayan çocukların daha çok sanayi ve hizmet ağırlıklı sektörlerde kullanıldığı, kırsal bölgelerde hayatlarını idame ettiren çocukların ise, ev işlerinin yanı sıra tarım ve hayvancılık sektörlerinde çalıştırıldığı görülmektedir. Aynı zamanda az gelişmiş ülkelerde emek yoğun teknolojiyle üretim yapılması da daha kolay işten çıkarılabilen çocukların işverenler tarafından tercih edilmesine yol açmaktadır. Bugün dünyada 168 milyon çocuk işçi bulunmaktadır. Çocuk işçi sayısının en fazla olduğu bölgeler Asya ve Pasifik'tir. Yaklaşık 78 milyon çocuk bu bölgelerde çocuk işçi statüsündedir. Bununla birlikte,

Sahra Güneyi Afrika da 59 milyon çocuk işçisiyle çocuk işçiliğinin en yaygın görüldüğü bölgelerdendir. Latin Amerika ve Karayipler'de çocuk işçi sayısı 13 milyon, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da ise 9,2 milyondur.

Çocuklar nezdindeki bir diğer kölelik durumu da çocukların yıkıcı savaş koşullarında asker, casus, kur-yeye, aşçı veya fuhuş işçisi olarak kullanılmaları şeklinde görülmektedir. Terminolojide "çocuk askerler" adıyla yerini alan çocuklar ise, mevcut savaş koşullarında "masrafsız", "feda edilebilir" tanımlamalarına uydukları ve manipülasyona açık oldukları için aktif şiddet eylemcileri haline getirilmektedirler.³⁶ Bugün dünya üzerinde 300.000 çocuk askerin bulunduğu tahmin edilmektedir. Çocukların silahlı güçlerde destek kuvvet olarak kullanımı anlamına gelen bu durum, en çok Afrika ve Asya kıtalarında görülmektedir.

Ortadoğu ve Latin Amerika, çocuk askerlerin yaygın olarak görüldüğü bölgelerdendir. Çocuk askerlerin %10'u ile %30'u arasında değişen bir

Dünya Üzerinde Fuhuş Sektörüne En Çok Para Harcayan İlk 10 Ülke³⁵

Ülke	Milyar (\$)	Ülke	Milyar (\$)
Çin	73	Kuzey Kore	12
İspanya	26,5	Hindistan	8,4
Japonya	24	Tayland	6,4
Almanya	18	Filipinler	6
Amerika	14,6	Türkiye	4

5-17 Yaş Grubu Çocuk İşçiler ve Tehlikeli İşlerdeki Çalışma Oranları (2000-2012)

Yıl	Çocuk İşçi Sayısı	Oran (%)	Tehlikeli İşlerde Çalışanlar	Oran (%)
2000	351 milyon	23	170 milyon	11,1
2004	322 milyon	20,6	128 milyon	8,2
2008	305 milyon	19,3	115 milyon	7,3
2012	264 milyon	16,7	85 milyon	5,4

kısmını da kız çocukları oluşturmaktadır. Kız çocukları daha çok cinsel köle olarak veya milis grup liderlerinin cariyeleri olarak kullanılmaktadır.

Klasik kölelikten hukuki yönüyle ayrılan modern kölelik biçimlerinden bir diğeri olan sözleşmeli köle-

kontrat imzalama yönteminin cinsel kölelik için de kullanıldığı bilinmektedir. Herhangi bir şekilde borçlanan kimsenin borcunu ödeyinceye kadar bedenini cinsel sömürüye maruz bırakması anlamına gelen bu yöntem, çoğu zaman kişinin hayatını kaybetmesiyle son bulabilmektedir.

İnsan bedeninin rehin bırakılmasıyla oluşan bu kölelik biçimine tarihte borç esareti adı altında da tanıklık etmekteyiz. Bir kimsenin çeşitli şekillerde borçlandığı ve borcunu ödeyebilme için de kendi bedenini teminat olarak gösterdiği bir durum olan borç esareti, günümüzde genel olarak tarım sektöründe çalışan işçi-

lik ise, köleliğin yasal hale getirilmesi için hukukun kullanılması işidir. İşçi ile işveren arasında yapılan ve iki tarafın da haklarını güvence altına almak için düzenlenmiş bir belge olan sözleşmeler, söz konusu kölelik biçiminin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu işçiler, iş gücü piyasasının ucuz emek arayışı sebebiyle imzaladıkları kontrat gereği kölelik koşullarında çalıştırılmaktadır. Mevzubahis bu kölelik biçimine dünya üzerinde birçok sektörde rastlanmaktadır. Madencilik, kahve ve çikolata üretimi ile balıkçılık bu sektörlerden yalnızca birkaçıdır. Söz konusu bu

lerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla yüksek meblağlarda borç aldıkları kişiler tarafından borçlandırılmalarıyla ortaya çıkmaktadır. Bahsedilen bu borç esareti kişinin kendi borcundan kaynaklandığı gibi herhangi bir yakınımın borcunun miras yoluyla aktarılması sonucunda da meydana gelebilmektedir. Borcun nesilden nesile aktarımıyla devamının sağlanabildiği ifade edilen bu borç esareti, modern köleliğin en sıkıntılı yanını oluşturmaktadır. Söz konusu durum köleliği kronik hale getirmekte; kişiler, aile boyu köle olarak başladıkları yaşamlarını

köle olarak sürdürmek zorunda kalmaktadır. Modern çağda bahsedilen durumun en somut örnekleri Moritanya ve Pakistan gibi ülkelerde yaşanmaktadır. Buralarda kadınlar eşlerini kaybetmeler dahi sahiplerinin bir nevi eşyası olarak kullanılmaya devam etmektedir. Köleliğin en eski biçimlerinden birisi olan borç esareti sebebiyle kölelik esaretinden kurtulmak isteyen kişilerin kız çocuklarını cinsel köle olarak sattıkları da bilinmektedir. Güney Asya ülkeleri de borç esareti sebebiyle köleliğin yaygın biçimde görüldüğü yerlerdendir. Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Hindistan'da da kuşaktan kuşağa aktarım yoluyla geçen borç esareti nedeniyle kölelik kurumu, bahsedilen bölgelerdeki modern kölelik biçiminin en temel şeklini ihtiva etmektedir.

Kölelik teorisyenleri tarafından köleliğin çağdaş bir yorumu olarak

değerlendirilen modern kölelikle ilgili en önemli hususlardan biri de köleliğin dinî temellere dayandırılmasıdır. Özellikle Gana, Togo, Benin ve Nijerya gibi ülkelerde kız çocuklarının bölgenin din adamlarına köle olarak verildiği bilinmektedir. Köle olarak bağışlanan kız çocuklarının dinî ritüeller gereği din adamları tarafından tecavüze uğradıkları belirtilmektedir. Benzer durumun yaşandığı Hindistan ve Nepal'de de kız çocukları dinî inanışları gereği tapınaklarda çalışmaya zorlanmaktadır. Bu inanış biçiminin bölgedeki din adamları tarafından çeşitli fetvalar sonucu meşrulaştırılmaya çalışıldığı da görülmektedir. Yoksulluğun had safhada olduğu bu ülkelerdeki teolojik altyapının hazırlanması sonucu uygulanan bu kölelik biçimi, binlerce kadının ve kız çocuğunun istismarına sebebiyet vermektedir.

Modern Kölelikle Mücadele

İnsanların hürriyetlerine el konularak mal gibi alım satıma konu edildikleri kölelik hususunun yasaklanmasına ilişkin uluslararası nitelikteki ilk belge, 1815 yılında düzenlenen Viyana Kongresi akabinde ortaya çıkmıştır. Sanayi Devrimi sonrasında sömürgeleşme yarışına giren büyük devletler, hazırladıkları bir bildiriyle köle ticaretinin kaldırılmasıyla alakalı mevzuda fikir birliği etmişlerdir. 1815 Viyana Kongresi'yle atılan bu adımı 1957'li yıllara değin 300'e yakın

ikili veya çok taraflı sözleşme izlemiştir. Kölelikle alakalı olarak kaldırılması, yasaklanması ve yok edilmesi gibi konularda mutabakata varan yaklaşık 300 civarındaki uluslararası belgeden en önemlisi, 1926 yılında Milletler Cemiyeti Bünyesi'nde Cenevre'de kabul edilen Kölelik Sözleşmesi'dir. Alınabilen, satılabilen, takas edilebilen, işkenceye maruz kalabilen bir meta olarak görülen insanın içerisinde bulunduğu bu statünün kesin olarak yasaklanması, Evrensel İnsan

Hakları Bildirisi, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi genel nitelik arz eden belgelerle mümkün olmuştur.

BM'nin başlıca yargı organı olan Uluslararası Adalet Divanı da kişinin köle olarak kullanımının engellenmesine ilişkin, kölelik yasağını ihlal eden devletlere karşı Uluslararası Adalet Divanı'na dava açılabilirliğini belirtmiştir. BM İnsan Hakları Komitesi de kölelik yasağını hiçbir şekilde ihlal

edilemeyeceğini ifade etmiştir. Tüm bu hukuki atılımlara rağmen kölelik tam manasıyla ortadan kalkmamış, değişen dünyayla birlikte klasik kölelik olarak tanımladığımız kölelik biçimi bambaşka boyutlara evrilmiştir. "Modern" adını verdiğimiz bu yeni kölelik durumunun eski antlaşmalarla vuzuha kavuşturulamayacağı anlaşılmış, BM bünyesinde yeni birtakım sözleşme ve protokoller hazırlanmıştır.

Modern kölelikle mücadele etmek için hazırlanan söz konusu bu mev-

zuatın başında, 2 Aralık 1949 tarihli İnsan Ticaretinin ve Başkalarının Fahişe Olarak Sömürülmesinin Bastırılması Sözleşmesi, 7 Eylül 1956 tarihli Köleliğin, Köle Ticaretinin ve Kölelik Benzeri Kurumların ve Uygulamaların Kaldırılması Hakkında Ek Sözleşme ve 15 Kasım 2000 tarihli, Palermo Protokolü olarak da bilinen Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi'ne Ek, Özellikle Kadınlara ve Çocukların Olmak Üzere, İnsan Ticaretinin Önlenmesi, Bastırılması ve Cezalandırılması Protokolü

gelmektedir. Ayrıca BM, 1974 yılında, Ayrımcılığı Önleme ve Azınlıkları Koruma eski Alt Komisyonu bünyesinde bir Kölelik Çalışma Grubu kurmuştur. Bu yapı 1988 yılında isim değiştirerek Köleliğin Çağdaş Biçimleri Çalışma Grubu adını almış, 2008 yılında ise yerini Köleliğin Çağdaş Biçimleri Özel Rapor-törlüğü'ne bırakmıştır.

Öte yandan, ILO çatısı altında 28 Haziran 1930 tarihinde zorla çalıştırmaya ve 25 Haziran 1957 tarihinde zorla çalıştırmanın kaldırılmasına dair birer sözleşme kabul edilmiştir. 1930 Sözleşmesi'nde yapılan "zorla çalıştırma" tanımı birçok yargı kararına referans teşkil etmiştir. Avrupa Konseyi bünyesinde ise 2005 yılında imzalanan İnsan Ticaretine

Karşı Eylem Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi ile modern kölelikle mücadelede önemli bir adım atılmıştır. Bunun dışında, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve Parlamenterler Meclisi de başta insan ticareti olmak üzere, modern kölelikle mücadele kapsamında çok sayıda tavsiye kararı almıştır. Bu gelişmelere paralel olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) modern kölelik uygulamaları üzerine, biri insan ticareti üçü ev köleliği ile ilgili olmak üzere, dört önemli ve güncel karara imza atmıştır.³⁷

Sonuç

Günümüzde modern kölelik olarak nitelendirilen insan ticareti, çocuk ve kadının cinsel istismarı, çocuk işçiliği, sözleşmeli kölelik ve borç yüzünden kölelik, insan onurunu zedelemekte ve onulmaz insan hakları ihlallerine sebep olmaktadır. Modern kölelik hangi isimle adlandırılırsa adlandırılınsın insanın maruz kaldığı en büyük suçlardan biridir.

Uzun yıllar boyunca uluslararası sözleşmelerle engellenmeye ve ortadan kaldırılmaya çalışılan kölelik konusu ile ilgili kapsamlı bir hukuksal çerçeve oluşturulmaya çalışılsa bile dünya genelinde köle olarak kullanılan insanların sayısı azalmamıştır. Bu da köleliğin sonlandırılmasıyla ilgili önemli bir başarı yakalanamadığını göstermektedir.

Aksine Ortadoğu, Afrika, Asya gibi coğrafyaların içerisinde buldukları savaş halleri, modern kölelik biçimlerinden birisi olan insan ticaretinin son yıllarda daha da artmasına neden olmuştur. İnsan ticaretini önlemek için, bu suçu teşvik eden ekonomik ve sosyal koşulların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Modern

köleliğin önlenmesine yönelik bir diğer hayati faktör de sadece devletlerin değil, sivil toplum örgütlerinin de bu duruma karşı mücadele etmeleridir.

2016 rakamları ile 45,8 milyon insanın köle olarak hayatını sürdürdüğü, kadın ve çocukların cinsel meta olarak sömürüldüğü, milyonlarca çocuğun zorla ve tehlikeli şartlarda çalıştırıldığı veya çalışmaya mecbur bırakıldığı görülmektedir. Burada ihtiyaç duyulan şey, toplumların refahının sağlanması, kadınların ve çocukların eğitim seviyelerinin artırılması, savaş ve çatışma alanlarında yaşanan hak ihlallerinin önlenmesi ve buradan rant devşiren devlet, kişi veya kuruluşların cezalandırılmasıdır.

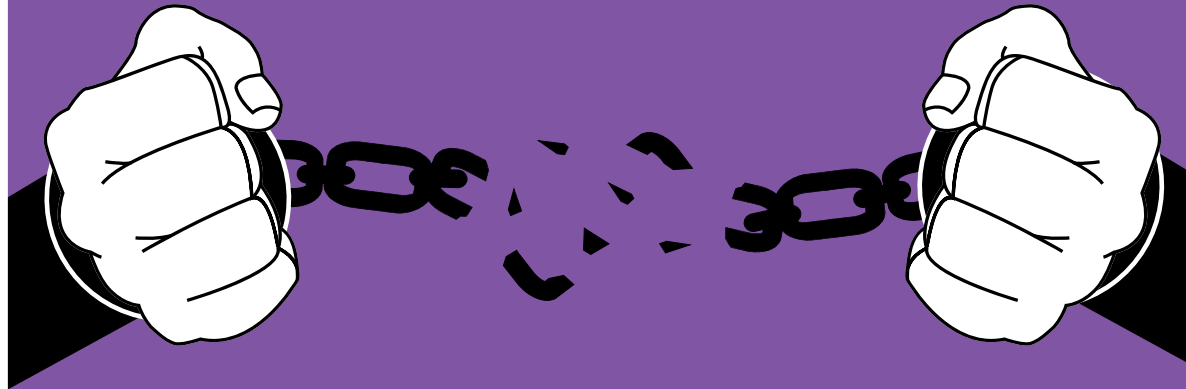
Bir diğer adım, modern toplumların kronikleşmiş sorunlarından biri olan ve ucuz iş gücüne ihtiyaç duyan sektörlerin izledikleri sömürgeci ekonomik anlayışların törpülenmesi olmalıdır. Sürekli yeni mağdurlar üreten ekonomik sistemin işleyişine sosyal müdahaleler yapılarak insanların sömürüye açık olmaktan kurtarılmaları gerekmektedir.

Sonnotlar

1. Prof. Dr. Hasan Malay, *Çağlar Boyu Kölelik*, Gündoğan Yayınları, e-kitap, 2. Baskı, s. 1.
2. Gülnihal Bozkurt, *Eski Hukuk Sistemlerinde Kölelik*, s. 67.
3. Nihal Petek Boyacı, *Platon'un İdeal Toplum Modelinde Köleler/Kölelik*, s. 41; C. Freeman, *Mısır, Yunan ve Roma, Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Ankara: Dost Yayınları, 1996.
4. Levililer: 25: 44: 46, "Köleleriniz ve cariyeleriniz çevrenizdeki milletlerden olmalı. Onlardan köle ve cariye satın alacaksınız. Ayrıca aranızda oturan yabancıların çocuklarını, ister ülkenizde doğmuş olsun ister olmasın, satın alacak ve onlara sahip olacaksınız. Onları miras olarak çocuklarınıza bırakacaksınız. Yaşamları boyunca size kölelik edecekler. Ancak bir İsraili kardeşine efendilik etmeyecek, sert davranmayacaksınız."
5. Çıkış: 21: 2, "İbrani bir köle satın alırsan altı yıl kölelik edecek, ama yedinci yıl karşılık ödemededen özgür olacak."
6. Çıkış: 21: 20: 21, "Bir adam erkek veya kadın kölesini değneklerle dövdürürse kesinlikle cezalandırılacaktır. Ama köle hemen ölmez, bir iki gün sonra ölürse, köle sahibi ceza görmeyecektir. Çünkü köle onun malı sayılır."
7. Kürşat Haldun Akalın, "Orta Çağ Avrupası'nın Toplumsal Gerçeği Olarak Kölelik Düzeninin Dinsel Temelleri", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-Journal of Social Sciences*, C./Vol.: 2009-2 S./I.: 19, s. 29.
8. Kur'an (Muhammed 47: 4): "Savaşta .... onlara üstün geldiğiniz zaman bağı sıkı bağlayıp esir alın. Sonra harp ağırlıklarını atıp savaş bitince de onları ya karşılıksız olarak ya da fidye ile salıverin. Allah'ın emri budur. ...."
9. Ekrem Buğra Ekinci, "Tarihimizde Kölelik", www.ekrembugraekinci.com, s. 2.
10. Mehmet Atilla Güler, "Modern Kölelik ve Modern Köleliğin Görünümleri", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, s. 24; Andrew Crane, "Modern Slavery as a Management Practice: Exploring the Conditions and Capabilities for Human Exploitation", *Academy Of Management Review*, Vol. 38, No. 1, 2012/1, s. 5.
11. Erkan Duymaz, "Modern Kölelik: Avrupa Konseyi Hukukunda Kölelik, Kulluk ve Zorla Çalıştırma Yasakları Üzerine Bir İnceleme", *Legal Hukuk Dergisi*, C. 11, S. 123, Mart 2013, ss. 67-104.

12. Duymaz, "a.g.m." ss. 67-104.
13. Güler, "a.g.m.", s. 28; Crane, "a.g.m.", s. 1-53
14. Güler, s. 26; Kevin Bales, *Küresel Ekonomide Yeni Kölelik*, İstanbul: Çitlenbik Yayınları, 2002, s. 22.
15. 2016 yılı Küresel Kölelik Endeksi, s. 4, <http://www.globalslaveryindex.org/>
16. 2013 yılı Küresel Kölelik Endeksi, s. 1.
17. 2016 yılı, Küresel Kölelik Endeksi, s. 8.
18. Walk Free Foundation, *The Global Slavery Index 2014*, Australia: Walk Free Foundation Publications, 2014, s. 5, 18; bk. Güler, "a.g.m.", s. 40.
19. Sylviane A. Diouf, *Allah'ın Kulları, Amerika Kıtasında Köleleştirilmiş Afrikalı Müslümanlar*, Beyan Yayınları, s. 21.
20. "Dünyada 46 Milyon Köle Yaşüyor", *Habertürk Gazetesi*, 01.06.2016.
21. <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4804.html>
22. İnsan Kaçakçılığı Raporu 2015, s. 13, <https://www.state.gov/documents/organization/245365.pdf>
23. ILO, *Küresel Zorla Çalıştırma Tahminleri Raporu*, 2012.
24. "Angarya ve Zorla Çalıştırma: Uluslararası Düzenlemeler ve Yüksek Mahkeme Kararları Işığında Bir Değerlendirme", *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, C. 8, S. 40, Ekim 2015, s. 329, ILO, *Küresel Zorla Çalıştırma Tahminleri Raporu*, 2012.
25. http://www.ntv.com.tr/dunya/ingilterede-kolelik-200-yil-sonra-geri-dondu,-pP7VKe5WEKybMzKxzkCHw?_ref=infinite (29.06.2016)
26. ILO, *Küresel Tahminlere Göre Göçmen İşçiler*, s. xi, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/documents/publication/wcms_436343.pdf
27. Sultan Şahin, Oğuz Polat, "İnsan Ticareti ve Fuhuşun Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *TAAD*, Yıl 5, S. 16, s. 60.
28. ILO, *Küresel Tahminlere Göre Göçmen İşçiler*, s. xi, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/documents/publication/wcms_436343.pdf
29. Özellikle Doğu Bloku'nun yıkılmasının ardından Türkiye fuhuş ticaretine açık bir hale gelmiştir. Aynı zamanda Türkiye, bulunduğu coğrafi konumu nedeniyle dünyanın birçok bölgesinden kaçırılan insanların transferleri noktasında transit ülke olarak kullanılmaktadır.
30. CETAD, Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, "Seks ticareti" Bilgilendirme Dosyası-8, s. 37.
31. ILO, "ILO Action Against Trafficking in Human Beings", 2008, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/publication/wcms_090356.pdf (20. 02.2013); bk. Şahin, Polat, "a.g.m.", s. 61.
32. UNODC, "Global Report On Trafficking in Persons", New York, S. 25, 2012; bk. Şahin, Polat, "a.g.m.", s. 61.
33. UNICEF, "Annual Report 2010", New York: UNICEF Publishing, S. 5-9, 2010; bk. Şahin, Polat, "a.g.m.", s. 61.
34. Kajsa Claude, *Cinsel Hizmet Satın Alanlar*, (çev. Turhan Kayaoğlu), Sweeden Bookshop, S. 5, 2010; bk. Şahin, Polat, "a.g.m.", s. 61.
35. <http://www.havocscope.com/prostitution-statistics/> (20.06.2016).
36. <http://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/child-labour/lang--tr/index.htm> (21.06.2016).
37. Zülfiye Zeynep Bakır, "Dünyanın Çocuk Karnesi-Savaş, Açlık, Yoksulluk ve Cinsel İstismarların Gölgesinde Çocuk Olmak", *İNSAMER*, s. 10.
38. Erkan Duymaz, "Modern Kölelik Avrupa Konseyi Hukukunda Kölelik, Kulluk ve Zorla Çalıştırma Yasakları Üzerine Bir İnceleme", *Legal Hukuk Dergisi*, C. 11, S. 123, Mart 2013, ss. 67-104.

Modern
Kölelik

Neredeyse insanoğlunun yaratılışı kadar eski bir kavram olan kölelik, her çağın kendine özgü bakış açısına göre gerek teolojik gerekse toplumsal ve yasal düzenlemelerle yasaklanmaya çalışılmış, ancak ne yazık ki hiçbir dönemde tam manasıyla ortadan kaldırılamamıştır. Günümüz modern dünyasına gelindiğinde de kölelik ve köleci anlayışın varlığını kronikleşmiş ve yapılaşmış bir sorun olarak hâlâ devam ettirdiği görülmektedir. Çoğunlukla ekonomik çaresizliğe dayalı olarak beliren modern kölelik, klasik kölelikten farklı olarak devlet kontrolünde, sistematik bir kurum olarak değil ama yeraltı örgütleri, gayriinsani toplumsal alışkanlıklar ve acımasız ekonomik uygulamalar eliyle devam etmektedir.